

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเวียงลอ ตำบลลอ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิง พัฒนารูปแบบของศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อให้เยาวชน ประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่สนใจได้ศึกษาองค์ความรู้ รวมทั้งใช้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ตลอดจนมีการผลักดันให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นที่มาจากการสร้างกระบวนการการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นหลักสูตรในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา กศน.ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเวียงลอตำบลลอ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยาระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี 4 เดือน (16 เดือน) โดยกำหนดให้ระยะเวลาในการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ในส่วนของระยะที่ 1 เป็นเวลา 8 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2558 – 28 กุมภาพันธ์ 2559 และในส่วนของระยะที่ 2 เป็นเวลา 8 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2559 – 31 ธันวาคม 2559

วิธีดำเนินการวิจัยกระบวนการที่ใช้ในการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบของงานวิจัยที่ผสมผสานแบบมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัยและชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยทีมวิจัยและชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 ทบทวนประวัติศาสตร์ที่เน้นความเคลื่อนไหวของชุมชนท้องถิ่น และวิเคราะห์ผลการสืบค้นองค์ความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ระยะที่ 2 สร้างชุดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของชุมชน และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตามความสนใจ

ผลการศึกษา พบว่า **วัตถุประสงค์ข้อ 1** เพื่อสร้างกระบวนการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเวียงลอตำบลลอ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยาพบว่ากระบวนการการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิง ขั้นตอนดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** การตั้งประเด็นที่จะศึกษาสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของคนริมน้ำอิง **ขั้นตอนที่ 2** นำข้อมูลที่ศึกษามาได้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเวียงลอ มาแลกเปลี่ยนร่วมกันของทีมวิจัย **ขั้นตอนที่ 3** ออกแบบ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล **ขั้นตอนที่ 4** การวิเคราะห์และตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย **ขั้นตอนที่ 5** การคัดเลือกและประเมินข้อมูล และ **ขั้นตอนที่ 6** สรุปประมวลข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเวียงลอตำบลลอ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยาพบว่า มี 2 วิธี คือ **1) การสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่มีการอ้างอิง** ในประเด็นข้อมูลเมืองลอในยุคต่างๆ ข้อมูลพุทธศิลป์ที่ปรากฏในโบราณสถาน ข้อมูลโบราณสถานที่สำคัญข้อมูลทั่วไปเมืองโบราณเวียงลอและสภาพบริบทของชุมชน **2) การสืบค้นเพิ่มเติมจากคนในชุมชน** ในประเด็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชน ผังเครือญาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาหาร วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

การพัฒนางานวิจัยในระยะที่ 2 จะมุ่งประเด็นไปใน **วัตถุประสงค์ข้อที่ 3** เพื่อพัฒนารูปแบบของศูนย์ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนโดยสรุปแนวทางในการพัฒนารูปแบบของศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาและพัฒนาชุมชน ดังนี้ **1) ทีมนักวิจัยชุมชน** สามารถอธิบายชุมชนของตนเอง และความน่าสนใจของ

ชุมชนเวียงลอ ผ่านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ 2) มีการจัดการภายใน ศูนย์ศึกษาข้อมูลเวียงลอ มีการประชุมภายในชุมชน นำเสนอชุดความรู้ให้กับประชาชน การคัดเลือก อาสาสมัครเพื่อบริการในศูนย์ศึกษาข้อมูล การวางแผนการอบรม ผู้ให้ความรู้ในการท่องเที่ยวชุมชน เวียงลอ 3) มีการแบ่งหน้าที่ของคนในชุมชน ในการทำหน้าที่ดูแล และให้บริการแก่ผู้มาศึกษา มีการ พัฒนาการในการต้อนรับบุคคล 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนเวียงลอ ซึ่งจะเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนเวียงลอต่อไป และ**วัตถุประสงค์ข้อที่ 4** เพื่อผลักดัน ให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเวียงลอ และครู กศน.อำเภอจุน ที่มาจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากข้อมูลที่ศึกษาได้บางส่วนก็ใช้ประกอบได้แต่ไม่สามารถรวบรวม เป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ และชุดความรู้ที่ใช้ในศูนย์ข้อมูลของชุมชน ตลอดจนหลักสูตรวิชาเลือกเพื่อ ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ของ กศน. และเผยแพร่สำหรับประชาชนทั่วไป หรือสถานศึกษาอื่นที่ต้องการ ศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

ผลที่เกิดขึ้นในส่วนของ กศน.อำเภอจุน ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชน และนำเทคนิค และรูปแบบการเข้าชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งความ ร่วมมือ ของคนในชุมชน ในกระบวนการ การทำวิจัยท้องถิ่นการทำงานร่วมกับชุมชนได้ศึกษาสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ผ่านกระบวนการทางวิจัย ทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการทำวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นงานที่ กศน.อำเภอจุน ได้ทำอยู่แล้ว แต่เมื่อผ่านกระบวนการทาง วิจัย ทำให้ได้ทักษะในการคิดแก้ปัญหาที่ถูกต้องร่วมกับชุมชน และช่วยเหลือชุมชนได้ตรงความ ต้องการได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนเวียงลอ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้มี รูปแบบการศึกษาและแนวทางใหม่ ที่ใช้ในการสืบค้นประวัติศาสตร์ ทั้งแหล่งเรียนรู้ งานวิจัยที่ผ่านมา และการสัมภาษณ์ ในส่วนของนักวิจัยในชุมชนเกิดความตื่นตัว ในการทำวิจัย และมีส่วนร่วมเกิดความ ภาคภูมิใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ของตนเอง และรู้วิธีในการจัดการชุมชนโดยผ่าน กระบวนการวิจัย